

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SİLAHLI QÜVVƏLƏRİNİN HƏRBI AKADEMIYASININ YARADILMASI TARİXİNDƏN

Əzizağa Tofiq oğlu Qəni-zadə

*Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Hərbi Akademiyası
yupiter57@mail.ru*

Açar sözlər: *müstəqillik, ordu quruculuğu, hərbi təhsil, hərbi akademiya, əsasnamə*

Məqalədə ali peşəkar zabit kadrların hazırlanmasında müstəsna rolunu alan Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Hərbi Akademiyasının yaranma tarixi və onun ilkin mərhələdə keçdiyi şərəfli yol maraqlı mənbələr əsasında tədqiq olunmuşdur. Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri üçün ali hərbi təhsilli komandir və qərargah zabitlərinin, hərbi elmi işçilərin hazırlanmasını, onların ixtisasının artırılmasını, hərbi iş sahəsində elmi tədqiqatların aparılmasını, dövlət orqanlarında çalışan yüksək vəzifəli şəxslərə respublikanın müdafiəsi ilə əlaqədar hərbi-strateji, hərbi-iqtisadi və hərbi-siyasi məsələlərin öyrədilməsini təmin etmək məqsədi ilə 1999-cu ilin 20 fevralında Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Hərbi Akademiyasının yaradılması haqqında fərman imzaladı. Həmin fərmanla yaradılmış bu təhsil ocağı gələcəkdə də qürurla davam etdiriləcək hərbi əməkdaşlarımızın yetişdirilməsi yolunda böyük iz qoymuşdur.

ОБ ИСТОРИИ СОЗДАНИЯ ВОЕННОЙ АКАДЕМИИ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Азизага Ганизаде

Ключевые слова: *независимость, армейское строительство, военное образование, военная академия, положение*

В статье исследованы история создания Военной академии Вооруженных сил Азербайджанской Республики, играющей исключительную роль в подготовке старших профессиональных офицеров, и ее славный путь на начальном этапе на основе интересных источников. Подготовка командиров и штабных офицеров с высшим военным образованием, военных ученых для Вооруженных Сил Азербайджанской Республики, их повышение квалификации, проведение научных исследований в области военного дела, военно-стратегических, военно-

экономических и военно-политических вопросов, связанных с обороной республики. 20 февраля 1999 года общенациональный лидер Гейдар Алиев подписал указ о создании Военной академии Вооруженных сил Азербайджанской Республики для обучения. Это учебное заведение, созданное указом общенационального лидера Гейдара Алиева 20 февраля 1999 года, оставило большой след в сохранении и умножении наших военных традиций.

ABOUT THE HISTORY OF THE CREATION OF THE MILITARY ACADEMY OF THE ARMED FORCES OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Azizagha Qanizadeh

Keywords: *independence, army formation, military education, military academy, position*

The article explores the history of the creation of the Military Academy of the Armed Forces of the Republic of Azerbaijan, which plays an exceptional role in the training of highly educated professional clerical personnel, and, based on interesting sources, highlights its glorious path from the very initial stage of its creation. Training of commanders and staff officers with higher military education, military scientists for the Armed Forces of the Republic of Azerbaijan, their advanced training, scientific research in the field of military affairs, military-strategic, military-economic and military-political issues related to the defense of the republic. On February 20, 1999, the national leader Heydar Aliyev signed a decree on the establishment of the Military Academy of the Armed Forces of the Republic of Azerbaijan for training. The institution established on the basis of a decree of February 20, 1999, signed by the President and the national leader of the Azerbaijani people, Heydar Aliyev, left a big mark in the preservation and multiplication of our military traditions.

Giriş

Tarixə nəzər yetirsək görürük ki, əslər boyu öz ərazi bütövlüyünü, müstəqilliyini və suverenliyini daxili və xarici müdaxilələrdən, işğal təhlükəsindən müdafiə etmək istəyən qüdrətli dövlətlər, ilk növbədə, öz dayağını - ordusunu yaratmışdır. Azərbaycan Respublikası da müstəqilliyinə qovuşduqdan sonra dünya təcrübəsindən istifadə edərək, ölkədə ordu quruculuğunun yaradılmasını gənc dövlətin başlıca vəzifəsi kimi qarşıya qoydu və ordunun formalaşdırılmasına nail oldu. Mürəkkəb ictimai-siyasi şərait, xarici müdaxilə, havadar-

larının köməyinə arxalanaraq torpaqlarımızı qəsb edən erməni qəsbkarlarının təcavüzkarlığının durmadan artdığı bir dövrdə ölkəmizdə Silahlı Qüvvələrin yaradılması mühüm və əlamətdar hadisə idi. Lakin ilk illər aparılan daxili və xarici siyasətin ölkənin milli mənafehləri ilə üst-üstə düşməməsi, Azərbaycanın böyük bir bəlanın içərisinə sürüklənərək müharibə meydanına çevrilməsi, daxildə baş verən bir sıra böhranlar, xüsusilə, ordu quruculuğunun təşkili üçün vahid plan və proqramın olmaması və bu işi həyata keçirəcək peşəkar milli-hərbi kadrların olduqca azlığı təşkil etməsi Silahlı Qüvvələrin fəaliyyətində bir sıra çətinliklər yaratdı və onun ümumi işinə mənfi təsir göstərdi.

Dövlətin onurğa sütununu təşkil edən və tale əhəmiyyətli vəzifələrin həyata keçirilməsini şərtləndirən Ordu quruculuğu ölkənin hərbi qüdrətini yüksəltmək məqsədilə onun həyata keçirdiyi iqtisadi, sosial-siyasi və hərbi tədbirlər sistemidir. Ordu quruculuğunun mühüm istiqamətləri silahlı qüvvələrin yaradılması, inkişafı və onların döyüş hazırlığının fasiləsiz yüksəldilməsi və təkmilləşdirilməsi, həmçinin, müharibə təlabatının iqtisadi təchizatı, elm və texnikanın son nailiyyətlərini öyrənərək ondan alınan nəticələri müharibədə tətbiq etmək, əhalinin müharibənin aparılmasına mənəvi-siyasi hazırlığını təşkil etmək və s. ibarətdir [13, 19].

Məhz buna görə, 1991-ci ilin oktyabrında ikinci dəfə öz müstəqilliyinə qovuşan Azərbaycan Respublikası ərazi bütövlüyünü qorumaq və sərhədlərini möhkəmləndirmək məqsədi ilə suveren subyekt olaraq, öz dövlətçilik sisteminin bir sıra vacib strukturlarını, xüsusilə, onun mühüm tərkib hissəsi olan Silahlı Qüvvələrini yenidən yaratmağa başladı [6] və SSRİ-nin hərbi akademialarında təhsil almış, MDB-nin regionlarında çalışan bütün azərbaycanlı zabıtlər bu mühüm vəzifənin həyata keçirilməsinə cəlb olundular. Onlar Ulu Öndər Heydər Əliyevin çağırışına dəstək verərək, öz doğma ölkələrinə qayıtdılar və Azərbaycanda ordu quruculuğunun yaradılmasına öz töhfələrini verdilər [9, 50]. Lakin peşəkar milli kadrların azlığı ordu quruculuğunun inkişafına mane olur və təcili olaraq orduda yüksək təhsilli kadrların hazırlanması işinə başlamağı tələb edirdi.

Dövlətin vacib komponenti olan Silahlı Qüvvələrin tabeliyində hərbi təhsil sisteminin düzgün və hərtərəfli qurulması onun qarşısında dayanan təxirəsalınmaz məsələlərdən idi. Ölkəmizin gələcək taleyi və Silahlı Qüvvələrin səviyyəsinin hərbi təhsil sisteminin keyfiyyəti ilə sıx bağlı olduğunu nəzərə alsaq, onu deyə bilərik ki, müasir texnologiyanın yenilikləri ilə ayaqlaşan güclü ordunun yaradılmasında peşəkar hərbi kadrları hazırlayan bu sistemin müstəsna rolu vardır.

Dövlətin ümumi təhsil sisteminin xüsusi sahəsini təşkil edən hərbi təhsil sistemi bir sıra özünəməxsus özəlliklərə sahibdir. Hərbi təhsil sisteminin əsas vəzifəsi hər an əldə silah ölkənin müdafiəsinə qalxan, onu qorumağı bacaran və tabeçiliyində olanları da bu məqsəd ətrafında birləşdirməyə qadir, döyüşün

taktiki və əməliyyat-taktiki, strateji xüsusiyyətləri ilə bağlı çevik və düzgün qərarlar verən və praktik olaraq onu həyata keçirmək qabiliyyətinə, hazırlığına malik peşəkar hərbi kadrların hazırlanmasıdır [3. 36; 10. 62].

Hələ sovet dönəmində Azərbaycanda fəaliyyət göstərən 1 hərbi peşə məktəbi (C.Naxçıvanski adına hərbi lisey) və 2 hərbi məktəbdə (Bakı Ali Ümumqoşun Komandirləri Məktəbi və Bakı Ali Hərbi Dənizçilik məktəbi) [2. 55; 8. 64], həmçinin ittifaqın bir çox şəhərlərində yerləşən hərbi məktəblərdə hərbi peşəsinə yiyələnən azərbaycanlı zabit kontingenti formalaşmışdı.

Sovetlər birliyinin çətin vaxtlarında bu gün milli hərbi kadrlarımız üçün baza rolunu oynayan C.Naxçıvankinin adını daşıyan ixtisaslaşdırılmış hərbi məktəbin yaradılması, məhz milliyətə azərbaycanlı olan hərbi kadrların sayının artırılmasına, onlarda hərbi peşəyə maraq və məhəbbətin oyanmasına, xalqımızın qəhrəmanlıq ənənələrinin təbliğinə və bununla da dövlətçilik tariximizin gələcəkdə yenidən davam etdirilməsinə hesablanmış strateji bir addım idi ki, bunu da hələ o zaman Azərbaycan KP MK-nın I katibi vəzifəsində çalışan, xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyev etməyi bacarmışdı [4; 12].

Azərbaycanda fəaliyyət göstərən hərbi təhsil ocaqlarının yenidən qurulması işinə müstəqilliyimizin ilk illərindən başlanılmış, peşəkar hərbi kadrların hazırlanması niyyətilə Silahlı Qüvvələrin qoşun hissələrində hərbi aviasiya kadrları, hərbi feldşerlər və gizirlərə olan ehtiyacın ödənilməsi məqsədi ilə müvafiq məktəblər açılmışdır [1].

Peşəkar milli zabit bankının artırılması sahəsində görülən işlərin zirvəsi isə Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Hərbi Akademiyasının yaradılması haqqında verilmiş fərman oldu [7].

Belə ki, Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri üçün ali hərbi təhsilli komandir və qərargah zabitlərinin, hərbi elmi işçilərin hazırlanmasını, onların ixtisasının artırılmasını, hərbi işi sahəsində elmi tədqiqatların aparılmasını, dövlət oraqanlarında çalışan yüksək vəzifəli şəxslərə respublikanın müdafiəsi ilə əlaqədar hərbi strateji, hərbi-iqtisadi və hərbi-siyasi məsələlərin öyrədilməsini təmin etmək məqsədi ilə 1999-cu ilin 20 fevralında Ulu öndər Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Hərbi Akademiyasının yaradılması haqqında fərman imzaladı [7].

Silahlı Qüvvələrin Hərbi Akademiyasının yaradılması ordu quruculuğunun daha uğurla aparılmasına hesablanmış və yüksək səviyyəli zabit kadrların hazırlanması zərurətindən irəli gəlmişdir. Akademiyanın təşkilindən əvvəlki illərdə zabitlərimizin ali hərbi biliklərə yiyələnməsi üçün onlar xarici ölkələrə göndərilirdilər. Lakin 1997-ci ildə peşəkar ali kadrların hazırlanması işi respublikanın daxilində də təşkil edilməyə başlandı və bu sahədə milli hərbi ənənələrə arxalanaraq ilk addımlar atıldı.

Həmin il Müdafiə Nazirinin 02 oktyabr tarixli əmri ilə Müdafiə Nazirliyinin Döyüş Hazırlığı İdarəsinin tərkibində 8 ixtisas üzrə 4 aylıq ali

akademik kurs yaradıldı. Qardaş Türkiyə Cümhuriyyətinin zabitlərinin iştirakı ilə aparılan dərslərə hərbi hissələr və idarəetmə strukturlarında xidmət edən məsul vəzifəli zabitlər cəlb edildilər. Lakin təcrübə göstərdi ki, mənimsənilməsinə ehtiyac duyulan biliklərin hamısını 4 ay ərzində əhatə etmək mümkün deyil. Bunun üçün kursda təhsil müddəti 9 aya qədər uzadıldı [5].

1998-cı ildə Ali Akademik Kursun ilk təntənəli buraxılışı keçirildi. Dinləyicilərin yarıdan çoxu tədris ilini əla (23,6%) və yaxşı (34,8%) akademik göstəricilərlə başa çatdırmışdılar. Həmin il Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin idarə və xidmətlərinə, o cümlədən Silahlı Qüvvələrin hərbi hissələrinə 24 məzun göndərildi [9, 24-25].

Ümumiyyətlə, yüksək səviyyəli taktiki və operativ təfəkkürlü milli zabit karların hazırlanmasını nəzərdə tutan Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Hərbi Akademiyasının yaradılması ölkəmiz üçün hərbi təhsilin tamamilə yeni mərhələsi idi.

Bu təhsil ocağı yarandığı ilk gündən ölkəmizin milli mənafeələrinə sadaqətli olan və dövlətimizin müdafiəsi zamanı ordunun strateji yükünü öz çiyinlərində daşımağa qadir milli kadrların yetişdirilməsi, o cümlədən, müxtəlif strukturlarda çalışan şəxslərin təkmilləşdirilməsi məqsədilə mühüm addımlar atmağa başladı.

Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Hərbi Akademiyası yaradıldıqdan sonra atılan ilk addım onun əsasnaməsinin hazırlanması oldu. Əsasnamə “Azərbaycan Respublikasının Təhsil haqqında Qanunu”na, Müdafiə Nazirinin əmr və direktivlərinə, həmçinin, digər müvafiq qanunlara uyğun olaraq qısa müddətdə hazırlandı. Ümumilikdə, tədris prosesinin təşkili və dinləyicilərin qəbulu haqqında 14 bölmədə təlimatları özündə əks etdirən Əsasnamə 1999-cu ilin fevralında Ulu Öndər Heydər Əliyevin imzaladığı fərmanda qarşıya qoyulan bütün vəzifələrə cavab verir və bütövlükdə, akademiyanın fəaliyyətini tənzimləyirdi.

Əsasnamədəki “Hərbi Akademiyanın qarşısında duran əsas vəzifələr” bölməsində qeyd edilir:

1. Hərb elmləri üzrə yüksək nəzəri biliklərə və praktiki vərdişlərə yiyələnmiş, hərbi hissələrin döyüş əməliyyatlarının təşkili, idarə olunması, silah və texnikanın döyüşdə səmərəli tətbiq olunması bacarığına malik olan, düzgün qərar qəbul etmək və bu qərarı ən təsirli şəkildə həyata keçirməyə qadir olan, sərbəst mühakimə yürüdə bilən, döyüş əməliyyatları planlarını tərtib etmək və bu planları həyata keçirmək bacarığı inkişaf etmiş ali hərbi təhsilli komandir və qərargah zabitlərinin hazırlanması;

2. Respublikanın müdafiə qabiliyyətinin möhkəmləndirilməsi, hərbi kadrların hazırlanmasının təkmilləşdirilməsi məsələsinin həllinə yönəldilmiş fundamental elmi-tədqiqat işlərini təşkil etmək və həyata keçirmək;

3. Elmi, pedaqoji kadrların hazırlanması, komandir və müəllim heyətindən olan zabitlərin ixtisaslarını artırmaq;

4. Hərbi hissələrin döyüş bacarığının yüksəldilməsinə yönəldilmiş hərbi-elmi tədqiqatlar aparmaq və təkliflər vermək;

5. Yüksək vəzifələrdə çalışan şəxslərə respublikamızın müdafiəsi ilə əlaqədar hərbi-strateji, hərbi-iqtisadi, hərbi-siyasi məsələlərin öyrədilməsini təşkil etmək [8, 26-27].

Azərbaycan Respublikası Hərbi Akademiyası öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin nizamnamələri, respublika Müdafiə Nazirinin əmrləri və bu əsasnamənin tələbləri çərçivəsində nizamlayır və həyata keçirir.

Azərbaycan Silahlı Qüvvələri Hərbi Akademiyasının əsasnaməsində Akademiyanın struktur quruluşu da aydın göstərilmişdir. Buraya idarəetmə orqanları, əsas bölmələr (kurslar, kafedralar, akademik kurslar, elmi bölmələr, dinləyici bölmələri) və tədris-təlimat bölmələri daxildir [8, 27].

Hərbi Akademiyaya dinləyicilərin qəbulu bu barədə təsdiq olunmuş Təlimata uyğun olaraq həyata keçirilir [8, 28].

Əsasnaməyə əsasən, Silahlı Qüvvələrdə ən azı 6 il xidmət etmiş və 32 yaşa qədər tabor (diviziyon) komandirləri və 35 yaşa qədər briqada, alay komandirinin müavinləri, qərargah, həmçinin, əməliyyat bölməsinin rəisləri hərbi akademiya təhsil almaq hüququna malik idi.

Hərbi Akademiyada məşğələlər əsasən NATO sistemi üzrə həyata keçirilir.

Akademiyada Müdafiə Nazirliyinin rəhbəredici sənədlərinin tələblərinə uyğun olaraq həm ordu, həm də dinləyicilər üçün lazım olan dərs vəsaitləri, metodiki tövsiyələr hazırlanır.

Dinləyicilərin hazırlığının keyfiyyətinə nəzarət məqsədilə akademiyanı bitirən məzunların biliyi 100 ballıq şkala ilə qiymətləndirilir [9, 27]. Məzunların biliyi qiymətləndirilərkən burada imtahan qiymətindən əlavə, onların il ərzində dərslərə davamiyyəti, nizam-intizam, ümumi davranış, məşğələlərdəki iştirakları, gündəlik hazırlıqları və s. amillər də diqqətdə saxlanılır.

1999-cu il iyulun 12-də Akademiyanın ilk dinləyiciləri qardaş Türkiyə Cümhuriyyətinə təcrübə mübadiləsinə göndərildilər. Səfər çərçivəsində azərbaycanlı zabitlər Türkiyənin Quru Qoşunlarının hərbi məktəbləri və onların döyüş təcrübəsi ilə yaxından tanış oldular.

1999-cu ilin 30 iyulunda Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Hərbi Akademiyası ilk buraxılışını etdi. Həmin buraxılışda 30 məzun akademiyanı bitirərək Silahlı Qüvvələrin müxtəlif idarə və müəssisələrində qulluğa cəlb olundular. Həmin gün akademiyanın nəzdində yaradılmış “Strateji Tədqiqatlar və Dövlət Müdafiəsini İdarəetmə” kursları da ilk buraxılışını edir və ilk tədris ilini 13 nəfər bitirdi [11, 37].

Nəticə

Tarixə nəzər yetirib, hadisələrin baş verdiyi tarixi şəraiti təhlil etmək, baş vermiş mühüm hadisələri dəqiq təhlil etmək və bundan ibrət dərsi və yaxşı nümunə götürərək daim irəliyə doğru inkişaf etmək və tərəqqi istiqamətində addımlamaq çox vacibdir. Həm dövlətçilik, həm də onun tərkib hissəsi olan ordu quruculuğu sahəsində bizə miras qalmış mütərəqqi ideya və prinsipləri daim diqqətdə saxlamaq və yeri gəldikdə, ondan təcrübədə istifadə etmək lazımdır.

XX əsrin sonlarında Ümummillî Lider Heydər Əliyevin imzası ilə həyata vəsiqə alan Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri Hərbi Akademiyasının yaradılması haqqında tarixi fərmanla bu təhsil ocağı bundan sonra da əsrlər boyu ordumuz üçün dövlət mənafeyinə sadıq, cəsur, savadlı və peşəkar hərbi kadrlar yetişdirəcəkdir.

Bu gün biz əminliklə deyə bilərik ki, ölkəmizdə milli hərbi kadrların hazırlanması sahəsində dövlət tərəfindən müəyyənləşdirilmiş vəzifələrin həllinə yüksək səviyyədə nail olunmuşdur.

Ötən illər ərzində Silahlı Qüvvələrin Hərbi Akademiyası uğurlu bir inkişaf yolu keçərək dövlətimizin hərbi təhsil sistemində özünə layiq yer tutmuşdur. İndi ordumuzun bütün hərbi hissə və birləşmələrini, yüksək idarəçilik strukturlarını məhz Ulu Öndər Heydər Əliyevin yaratdığı Silahlı Qüvvələrin Hərbi Akademiyasının məzunları idarə edirlər. Bu ali təhsil ocağında yetişən hər bir zabit üçün həmin təhsil ocağında əldə edilən biliklər onların xidmətində dönüş nöqtəsi, bir başlanğıc və dövlətimizin müdafiə qüdrətinin artırılmasına bir töhfədir.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Milli Ordusunun yaradılmasının 80 illiyinə həsr olunmuş təntənəli yubiley mərasimində Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı Heydər Əliyevin nitqi. 25 iyun 1998-ci il. // "Azərbaycan" qəzeti, 26 iyun 1998-ci il. s.1.
2. Cəfərov N, Çobanov M, Paşayeva Q. Azərbaycanşünaslığın əsasları. Bakı, AzAtaM, 2013, 352 səh.
3. Hərbi təhsil haqqında. // Hərbi bilik, №1(35), yanvar-fevral 1999, s.35-37.
4. Heydər Əliyev və ordu quruculuğu. Bakı, Adiloğlu nəşriyyatı, 2006. 480 s.
5. <https://azeridefence.com/general-leytenant-heydər-piriyev-hərbi-akademiyanın-azərbaycanın-mudafiə-sənayesinin-inkisafında-boyuk-rolu-olacaq/>. Süleymanov R, Aslanlı O. General-leytenant Heydər

- Piriyev: Hərbi Akademiyanın Azərbaycanın müdafiə sənayesinin inkişafında böyük rolu olacaq. 30 noyabr 2019-cu il.
6. http://public.preslib.azaz_d4.html. Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. Bakı şəhəri, 5 sentyabr 1991-ci il № 334.
 7. <http://www.e-qanun.az/framework/5132>. Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Hərbi Akademiyasının yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. Bakı şəhəri, 20 fevral 1999-cu il. № 107.
 8. Mahmudzadə S. Hərbi akademiya: ilk məzunlar, yeni qayğılar. Bakı, Hərbi nəşriyyat, 2000. 152s.
 9. Piriyev H, Əliyev N. Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri Hərbi Akademiyası – 20 il. Bakı: AFPoliqrAF, 2019, 212 s.
 10. Rzayev N. Ümumi təhsil sistemində Hərbi təhsilin – AAHM-nin yeri və rolu. // Hərbi bilik, № 5(59). Sentyabr-oktyabr, 2002. s.59-72.
 11. Sülüymanov M. Hərbi Akademiyanın ilk buraxılışı. Hərbi bilik №4(40), iyul-avqust, 1999, s.37.
 12. Süleymanov M. Milli hərbi kadrların hazırlanmasında Heydər Əliyev uzaqgörənliyi. // Xalq qəzeti, 26 iyun 2016-cı il. s.9.
 13. Şıxlı S. Mən Azərbaycan zabitiyəm. Bakı, Hərbi nəşriyyat, 2000, 94 s.